

# **İslam Cemaati İşitmek ve İtaat Etmek Üzere Kurulmuştur**

*Tarık Ebu Abdullah*

5 Eki, 2019

<https://ilimvecihat.com>

Allah’a hamd ve Rasûlü Muhammed’e salât ve selam olsun.

Bundan sonra...

Allah (*celle ve âlâ*) Müslümanlara cemaat olmayı ve tefrikaya düşmemeyi emretmiştir. Bu ilahi emrin muhakkak birçok hikmeti vardır. Lakin en önemlilerinden birincisi şüphesiz, ilahi emir ve nehiylerin (şeriatın) ancak Müslümanların vahdeti oranında uygulanır olmasıdır ve ikincisi, Müslümanların gücünün ancak vahdetleri oranında olmasıdır.

Eşyayı yaratan Allah (*celle ve âlâ*)’dır. Onun tabiatını ona yerleştirmiş olan O’dur. Dolayısıyla emirlerini de eşyanın tabiatına uygun vazetmiştir.

İnsan toplumsal bir varlıktır. Böyle yaratılmıştır. Bunun için gücü de buradadır. Zaafı da buradadır. Bu bağlamda ilahi emir de faydayı korumak ve zararı def etmek için gelmiştir.

Yani cemaati emretmiştir ve tefrikayı nehyetmiştir.

Şeytanın ve avanelerinin çok azimli ve çalışkan oldukları da tam bu husustur. Müslümanlar arasındaki vahdeti bozmak onların en büyük çabalarıdır. Çünkü vahdeti bozulmuş Müslümanlar zayıftır ve şeytanlar için yutulacak kolay bir lokmadır. Bunun içindir ki var güçlerini ve tüm imkânlarını ortaya koyuyorlar.

Uhud gününde olduğu gibi. Şeytan Uhud günü Müslümanların hezimete uğramaları için bir yol bulmuştu. **“İki topluluğun karşılaştığı gün içinizden geri dönenleri, yaptıklarının bir kısmından ötürü şeytan yoldan çıkarmak istemiştir. Bununla beraber Allah onları bağışladı. Gerçekten Allah Gafur’dur, Halim’dir.”** (Al-i İmran Sûresi 155)

Uhud Savaşı Müslümanların üstünlüğü ile başlamıştı, Allah düşmanları bozguna uğramış ve yüzü geri dönüp kadınlarının yanına kaçmışlardı. Okçular onların bu hâlini görünce, Rasûlullah (*sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem*)’in korumalarını emrettiği mevzilerini terk ettiler ve “Arkadaşlar! Haydi, ganimete!” demeye başladılar. Emirleri onlara Rasûlullah (*sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem*)’in sözünü hatırlatmasına rağmen onu dinlemediler. İşte bu itaatsizlik savaşın seyrini değiştirdi ve zaferi hezimete çevirdi.

Zaferin hezimete dönmesine, necis müşriklerin Rasûlullah (*sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem*)’i öldürme fırsatını görmelerine ve İslam ordusunun dağılmasına başlıca sebep Rasûlullah (*sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem*)’in ve emirin emrine itaat edilmemesi olmuştur.

Bu masiyette şeytan Müslümanlara zarar verebilmek için bir yol buldu ve fırsatı değerlendirdi. İslam ordusunun birliği bozuldu ve Müslümanların birçoğu dağıldı gitti. Başta zafer ile başlayan gün hezimet ile sona ermişti.

Bu, şeytan ve avanelerinin eskiden beri izledikleri bir yoldur. Firavun hakkında Allah (azze ve celle) şöyle buyuruyor:

إِنَّ فِرْعَوْنَ عَلَا فِي الْأَرْضِ وَجَعَلَ أَهْلَهَا شِيْعًا يَسْتَضَعِفُ طَائِفَةً مِنْهُمْ يُذَبِّحُ أَبْنَاءَهُمْ وَيَسْتَحْيِي نِسَاءَهُمْ إِنَّهُ كَانَ مِنَ الْمُفْسِدِينَ

**“Gerçek şu ki Firavun yeryüzünde büyüklenmiş ve oranın halkını birtakım fırkalara ayırıp bölmüştü. Onlardan bir bölümünü güçten düşürüyor, erkek çocuklarını boğazlayıp kadınlarını diri bırakıyordu. Çünkü o mufsidlerdendi.” (el-Kasas Sûresi 4)**

Ve Rasûlullah (sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem) kâfirlerin imamı İblis (lanetullahi aleyh)’in bu hususta çok çalışkan olduğunu haber vermiştir:

إِنَّ الشَّيْطَانَ قَدْ يَتَّبِعُ الْمُصَلِّينَ وَلَكِنْ فِي التَّحْرِيشِ بَيْنَهُمْ

**“Şeytan namaz kılanların kendisine ibadet etmelerinden ümidini kesmiştir lakin aralarını açıp, fitne ve fesad sokarak birbirlerine düşürmekten ümitlidir.”[1]**

Şu zamanda da Amerika komutası altında savaşılan laik haçlı ordusunun İslam ümmetini parça parça böldüğünü, kendi tarafına çekebildiklerini Müslümanlara karşı savaşa gönderdiğini, kendi tarafına çekemediklerinin içinde de -yine mürted uşaklarını kullanarak- ihtilaflar, düşmanlıklar ve anlaşmazlıklar çıkarmaya çalıştığı görülmektedir.

İşte bunun için İslam Dini emir tayin edip itaat etmeyi emretmiştir. Bu şekilde çekişmeyi, ihtilaflı, bölünmeyi ve gücün dağılıp kaybolmasını engellemiştir.

Emir tayin edip emiri dinlemek ve ona itaat etmek İslam cemaatinin oluşması için en önemli sebeplerden kılınmıştır.

Zira tefrika insanların kendi görüşlerine, isteklerine ve hevalarına göre hareket etmelerinin neticesidir. Her bir insan kendisini veya kendisine tabi olanları kendi arzularına göre yönetirse yeryüzünün düzeni bozulur. Bunun için bazı âlimler Allah (azze ve celle)’nin **“Eğer yerde ve gökte Allah’tan başka ilahlar bulunsaydı, yer ve gök kesinlikle bozulup gitmişti”[2]** kavliyle aynı anda birden fazla imamın bulunmasının caiz olmadığına delil

getirmişlerdir.

Bir imamın veya genel olarak emirin varlığı, ihtilafların kalkmasını ve birliğin varlığını sağlar, bozguncuların fesadına yol vermez. Bu şekilde Müslümanların maslahatları korunmuş olur. Çünkü Müslümanların maslahatı ancak toplu oldukları zaman korunması mümkündür, zira Müslümanlar birbirlerine muhtaçtırlar.

Maslahatlarını koruyabilmeleri için bir araya gelmeye mecburlar. Bir araya geldikleri zaman ise birinin başlarına geçmesi elzemdır, yoksa ihtilaflar başlar ve birlik bozulur. Bu da her ferdin maslahatının ve toplumun maslahatının bozulmasına sebep olur. İşte bunun için şariat Müslümanlara emir tayin etmeyi emretmiştir.

Bu emre şu ayetler işaret ediyor:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ

**“Ey iman edenler, Allah'a itaat edin ve Rasûle itaat edin ve sizden olan emir sahiplerine de”** (en-Nisa Sûresi 59)

وَإِذَا جَاءَهُمْ أَمْرٌ مِنَ الْأَمْنِ أَوْ الْخَوْفِ أَذَاعُوا بِهِ وَلَوْ رَدُّوهُ إِلَى الرَّسُولِ وَإِلَى أُولِي الْأَمْرِ مِنْهُمْ لَعَلِمَهُ الَّذِينَ يَسْتَنْبِطُونَهُ مِنْهُمْ

**“Kendilerine güven veya korku haberi geldiğinde onu hemen yayıverirler. Hâlbuki bunu Rasûle veya içlerinden emir sahiplerine döndürmüş olsalardı, içlerinden istinbat yapanlar (işin hakikatini araştırıp çıkaranlar) onun ne olduğunu elbette bilirlerdi.”** (en-Nisa Sûresi 83)

Bu iki ayet-i kerimede insanların işlerini yürütmek ve maslahatlarını koruyabilmek için emir sahiplerinin gerekliliğine delil vardır.

Sünnette de emir tayin etmenin vacipliğine delil vardır:

İmam Ahmed (rahimehullah)'ın tahrir ettiği hadiste Abdullah bin Amr (radiyallahu anhu) Rasûlullah (sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem)'in şöyle buyurduğunu söyler:

لَا يَحِلُّ لثَلَاثَةِ نَفَرٍ يَكُونُونَ بِأَرْضٍ فَلَاةٍ إِلَّا أَمَرُوا عَلَيْهِمْ أَحَدَهُمْ

**“Üç kişiye, başlarına bir emir tayin etmeden yeryüzünün herhangi bir**

### yerinde bulunmaları helal değildir.”[3]

Hadis, üç ve daha fazla Müslümanın bir arada bulunduklarında aralarından bir emir tayin etmelerinin vacip olduğuna açık bir delildir.

Başka hadislerde[4] Rasûlullah (sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem) üç kişi ve daha fazlasının sefere çıktıklarında aralarından bir emir tayin etmelerini emrediyor. Bu, ikiden fazla Müslümanın bir ameli işlemek üzere bir araya geldiklerinde aralarından bir emir tayin etmelerinin vacip olduğuna delildir.

Sefer emirliği seferdeki ortak maslahatın korunması ve ihtilafların engellenmesi için emredilmişse, daha büyük maslahat taşıyan ve daha çok ve güçlü ihtilaflara ve ihtilafların neticesinde daha büyük fesatlara sebep olan yönetim, iyiliği emretmek, kötülüğü nehyetmek ve cihad fi sebilillah gibi ameller için emirliğin emredilmiş olması çok daha lüzumludur.

Emirliğin emredildiği yerde muhakkak işitmek ve itaat etmek de emredilir, zira itaat edilmeyen emirde bir fayda yoktur. Bunun için Ömer (radiyallahu anhu) şöyle demiştir: **“Cemaatsiz İslam olmaz, emirsiz cemaat olmaz, itaatsiz de emirlik olmaz.”**

Emire itaat etmek İslam cemaatinin varlığı ve bekası için en önemli sebeplerdendir. Bunun için emire itaatin vacipliği birçok nassla sabittir. Bunlardan bazıları şunlardır:

Allah (subhanehu ve teâlâ) şöyle buyuruyor:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا

**“Ey iman edenler, Allah'a itaat edin ve Rasûle itaat edin ve sizden olan emir sahiplerine de. Eğer herhangi bir şeyde anlaşmazlığa düşerseniz, artık onu Allah'a ve Rasûlü'ne döndürün. Şayet Allah'a ve ahiret gününe iman ediyorsanız. Bu, hayırlı ve sonuç bakımından daha güzeldir.”** (en-Nisa Sûresi 59)

Ayette (أَطِيعُوا) itaat edin emri Rasûlullah (sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem) için tekrarlanırken, emir sahipleri için tekrarlanmıyor. **“Allah'a itaat edin ve Rasûle itaat edin ve sizden olan emir sahiplerine de”**. Sonra da **“herhangi bir şeyde anlaşmazlığa düşerseniz, artık onu Allah'a ve Rasûlü'ne döndürün”** denilmiştir.

Müfessirler "**Allah'a döndürün**" den maksat, Kur'an'ın ve "**Rasûle döndürün**" den gayenin Nebevi Sünnet olduğunu söylemişlerdir.

Ayrıca çok hassas bir hususa da dikkat çekmişlerdir. Allah'a, Rasûlü'ne ve emir sahiplerine itaat emrinden hemen sonra şayet herhangi bir şeyde ihtilaf edilirse Allah'ın kitabına ve Rasûlü'nün sünnetine döndürme emrinde, vahyin kesilişinden ve Rasûlullah (*sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem*)'in vefatından sonra ihtilafların baş göstereceğine ve bu ihtilaflarda emir sahiplerinin de nasipleri olacağına işaret vardır, demişlerdir. Bunun için de emir sahiplerinin risalete muhalefetlerini veya kendi aralarındaki ihtilaflarını Kur'an ve Sünnete döndürmeleri emredilmiştir.

İmam Buhari ve İmam Müslim (*rahimehumallah*)'ın tahrir ettikleri hadiste Ebu Hureyre (*radiyallahu anhu*) Rasûlullah (*sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem*)'in şöyle buyurduğunu haber verir:

مَنْ أَطَاعَنِي فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ وَمَنْ عَصَانِي فَقَدْ عَصَى اللَّهَ وَمَنْ يُطِيعِ الْأَمِيرَ فَقَدْ أَطَاعَنِي وَمَنْ يَعُصِ  
الْأَمِيرَ فَقَدْ عَصَانِي

**“Her kim bana itaat ederse, Allah'a itaat etmiştir. Her kim bana isyan ederse, Allah'a isyan etmiştir. Her kim benim emirime itaat ederse, bana itaat etmiştir. Her kim de benim emirime isyan ederse, bana isyan etmiştir.”**

**“Her kim bana itaat ederse, Allah'a itaat etmiştir.”** Zira Rasûlullah (*sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem*) sadece Allah (*azze ve celle*)'nin emrettiklerini emreder. Şu hâlde ona (*sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem*)'e itaat eden, ona (*sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem*)'e emrettiğini emretmiş olana yani Allah (*azze ve celle*)'ye itaat etmiştir.

**“Her kim benim emirime itaat ederse, bana itaat etmiştir.”** Zira onun tayin ettiği emire itaat ona (*sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem*)'e itaattir.

**“Benim emirime”** sözünde yine itaatin sadece Allah ve Rasûlü'ne itaatte vacip olacağına işaret vardır. Zira Rasûlullah (*sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem*)'in tayin edeceği bir emir ancak onun (*sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem*)'in emrettiklerini emreder.

Ayrıca hadis emire itaatin Allah (*azze ve celle*)'ye ibadet olduğuna delildir. Zira Allah (*subhanehu ve teâlâ*)'ya itaat ibadettir. Emire itaat Rasûlullah (*sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem*) 'e itaat olunca, Rasûlullah (*sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem*)'e itaat de Allah (*azze ve celle*)'ye itaat olunca, emire

itaat eden Allah (*subhanehu ve teâlâ*)'ya itaat etmiş olur. Kişinin emire itaat etmesi Allah (*azze ve celle*) emrettiğinden dolayı olur. Elbette bu Allah'a ibadet olur. Namaz, oruç ve zekât gibi O'na takarrub (yakınlaşma) vesilesi olur.

İmam Ahmed (*rahimehullah*)'ın tahrir ettiği hadiste Ebu Umame (*radiyallahu anhu*) Rasûlullah (*sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem*)'in veda haccında insanlara seslenip şöyle buyurduğunu nakleder:

اعْبُدُوا رَبَّكُمْ، وَصَلُّوا خَمْسَكُمْ، وَصُومُوا شَهْرَكُمْ، وَأَدُّوا زَكَاةَ أَمْوَالِكُمْ، وَأَطِيعُوا ذَا أَمْرِكُمْ تَدْخُلُوا  
جَنَّةَ رَبِّكُمْ

**“Rabbinize kulluk edin! Beş vakit namazınızı kılın, Ramazan ayında oruç tutun, mallarınızın zekâtını verin ve emir sahiplerinize itaat edin. (Bunları yaptığınız takdirde) Rabbinizin cennetine girin.”**

Hadiste Rasûlullah (*sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem*) emir sahiplerine itaati namaz, oruç ve zekât gibi ibadetlerle beraber saymış ve emir sahiplerine itaati, karşılığı Allah (*azze ve celle*)'nin rızası ve cenneti olan amellerden addetmiştir.

Bunun için bir Müslüman Allah (*subhanehu ve teâlâ*)'ya yakınlığı emirine itaat ederek aramalı. Emirine itaati bir külfet veya icbar olarak değil, Allah (*azze ve celle*)'ye yakınlaşabilmek için bir fırsat ve vesile olarak bilmelidir. Emir sahibine itaatin karşılığının cennet olduğunu bilmelidir.

İmam İbn-i Hibban (*rahimehullah*)'ın tahrir ettiği hadiste Salim bin Abdullah bin Ömer (*radiyallahu anhum*) babasından, Rasûlullah (*sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem*)'in, ashabından bir topluluk içinde bulunurken şöyle buyurduğunu nakleder:

أَلَسْتُمْ تَعْلَمُونَ أَنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ؟ قَالُوا : بَلَى نَشْهَدُ أَنَّكَ رَسُولُ اللَّهِ قَالَ : أَلَسْتُمْ تَعْلَمُونَ أَنَّهُ مَنْ  
أَطَاعَنِي فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ وَمَنْ طَاعَ اللَّهَ طَاعَتِي؟ قَالُوا : بَلَى نَشْهَدُ أَنَّهُ مَنْ أَطَاعَكَ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ وَمَنْ  
طَاعَ اللَّهَ طَاعَتَكَ ، قَالَ : فَإِنَّ مِنْ طَاعَةِ اللَّهِ أَنْ تُطِيعُونِي ، وَمِنْ طَاعَتِي أَنْ تُطِيعُوا أُمَرَائَكُمْ ، وَإِنْ  
صَلُّوا قُغُودًا فَصَلُّوا قُغُودًا

**“Benim, Allah’ın sizlere gönderdiği elçisi olduğumu bilmez misiniz? Dediler ki: “Pekâlâ evet, senin Allah’ın Rasûlü olduğuna şahitlik ederiz.” O (*sallallahu aleyhi ve sellem*) şöyle buyurdu: “Bana itaat edenin Allah’a itaat etmiş olduğunu ve bana itaatin O’na itaatten olduğunu bilmez misiniz?” Dediler ki: “ Evet, sana itaat edenin Allah’a itaat etmiş olduğuna ve**

Allah’a itaatin sana itaat etmenin olduğuna şahitlik ederiz.” O (*sallallahu aleyhi ve sellem*) şöyle buyurdu: **“O hâlde bana itaat etmeniz muhakkak Allah’a itaattendir. Bana itaat etmeniz ise emir sahiplerinize itaat etmenizdir. Emir sahiplerinize itaat edin. Onlar oturarak namaz kılarlarsa siz de oturarak namaz kılın.”**

**“Emir sahiplerinize itaat edin”** sözünde emire itaatin vacip olduğuna açık delil vardır. Ayrıca bu hadis de öncekiler gibi emire itaatin bizzat Allah’a ve Rasûlü’ne itaat olduğuna delildir.

İmam et-Tirmizi (*rahimehullah*)’ın tahrir ettiği hadiste İrbad bin Sariye (*radiyallahu anhu*) Rasûlullah (*sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem*)’in şöyle buyurduğunu nakleder:

أَوْصِيَكُمْ بِتَقْوَى اللَّهِ وَالسَّمْعِ وَالطَّاعَةِ وَإِنْ عَبْدٌ حَبَشِيٌّ فَإِنَّهُ مَنْ يَعِشْ مِنْكُمْ يَرَى اخْتِلَافًا كَثِيرًا وَإِيَّاكُمْ وَمُحَدَّثَاتِ الْأُمُورِ فَإِنَّهَا ضَلَالَةٌ فَمَنْ أَدْرَكَ ذَلِكَ مِنْكُمْ فَعَلَيْهِ بِسُنَّتِي وَسُنَّةِ الْخُلَفَاءِ الرَّاشِدِينَ الْمَهْدِيِّينَ عَصُوا عَلَيْهَا بِالنَّوَاجِذِ

**“Size Allah’tan korkmayı ve işitip itaat etmeyi tavsiye ediyorum.**(Emir sahibi) **olan kimse Habeşli bir köle bile olsa. İçinizde yaşayacak olanlar benden sonra pek çok ayrılık ve anlaşmazlıklara şahit olacaklardır. Dinde yeri olmayan fakat dindenmiş gibi gösterilmeye çalışılan şeylerden sakınıp uzak durunuz, zira onlar sapıklıktır. Sizden kim bu dönemlere ulaşırsa benim sünnetime ve hidayet üzere olan Hulefai’r-Raşidin’in sünnetine sıkıca sarılsın. Bu yola azı dişlerinize sımsıkı sarılın ve sabredin.”**

**“Size Allah’tan korkmayı ve işitip itaat etmeyi tavsiye ediyorum.** (Emir sahibi) **olan kimse Habeşli bir köle bile olsa”** yani başınıza toplulukta en az değer verilenlerden birisi olan Habeşli, siyahî bir köle emir olarak tayin edilse de itaatinden çıkmayın, zira ona itaat Rasûle (*sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem*)’e itaattir. Rasûl (*sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem*)’e itaat ise Allah (*azze ve celle*)’ye itaattir.

İmam Tirmizi (*rahimehullah*)’ın Ummu’l-Husayn (*radiyallahu anha*)’dan rivayetinde Rasûlullah (*sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem*) şöyle buyuruyor: **“Ey insanlar, Allah’tan korkun ve eğer başınıza Habeşli, muceddeun bir köle emir olarak tayin edilse, Allah’ın kitabını kaim kıldığı sürece onu işitip ona itaat edin.”**

Muceddeun; burnu, kulakları veya dudakları kesilmiş olandır ve çoğunlukla burnu kesilmiş olan için kullanır.

Bu tahkir ifadelerin art arda gelmesi emir sahibine itaatin ne kadar büyük bir vacip olduğunu izah etmek için kullanılmıştır. Başka bir rivayette Rasûlullah (sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem) başı **“kuru üzüm tanesi gibi”**, yani kafası kuru üzüm tanesi kadar küçük ve siyah olsa da işitip itaat edin buyuruyor.

Bütün bu tahkir ifadelerin manası şudur: Başınıza tayin edilen emir Habeşli bir köle, ayrıca burnu, kulağı ve dudakları kesik, ayrıca kafası da küçücük olsa -ki bunların hepsi kusurdur- yine de onun itaatinden çıkmanız caiz olmaz. Zira sizin itaatınız o kusurlu varlığa değil, Allah ve Rasûlü’nedir. El-Hattabi (rahimehullah) şöyle der: “Rasûlullah (sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem) varlığı mümkün olmayan bir şey ile misal vermiştir ki emir sahibine itaatin önemi iyice anlaşılsın.”

**“Dinde yeri olmayan fakat dindenmiş gibi gösterilmeye çalışılan şeylerden”** mesela Allah ve Rasûlü’ne isyanı emretmeyen emir sahibine itaat etmemekten **“sakınıp uzak durunuz, zira onlar”** yani emir edinmemek veya marufu emreden emir sahibine itaat etmemek cahiliye müşriklerin bozuk âdeti olan **“sapıklıktır.”**

**“Sizden kim bu dönemlere ulaşırsa benim sünnetime”** yani emir sahibine itaat etmeye **“ve hidayet üzere olan Hulefai’r-Raşidin’in sünnetine”** yani emir sahiplerine itaat etmeye **“sıkıca sarılsın. Bu yola azı dışlarınızla sımsıkı sarılın ve sabredin.”**

Emire itaatin vacip olduğunu ifade eden nasslar çoktur. Şari' bu hususta varid olan hadislerde mübalağa ederek emire itaatin önemini iyice ortaya çıkarmıştır. Zira emirin varlığı cemaatin yegâne sebebidir. Emir yokluğu muhakkak ihtilaflara ve fırkalaşmalara sebep olacaktır. Fırkalaşma ise en büyük şerlerdenidir. Bunun için emire itaat, emir fasık ve zalim de olsa, ona muhalefet etmemek ve fitne zamanlarında fitneyi artırmamak Ehl-i Sünnet'in esaslarından olmuştur.

İmam Müslim (rahimehullah)'ın tahrir ettiği hadiste Huzeyfe bin Yeman (radiyallahu anhuma) şöyle diyor:

قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّا كُنَّا بِشَرِّ فَجَاءَ اللَّهُ بِخَيْرٍ فَفَحْنُ فِيهِ فَهَلْ مِنْ وَرَاءِ هَذَا الْخَيْرِ شَرٌّ قَالَ نَعَمْ. قُلْتُ هَلْ وَرَاءَ ذَلِكَ الشَّرِّ خَيْرٌ قَالَ « نَعَمْ ». قُلْتُ فَهَلْ وَرَاءَ ذَلِكَ الْخَيْرِ شَرٌّ قَالَ « نَعَمْ ». قُلْتُ كَيْفَ قَالَ « يَكُونُ بَعْدِي أئِمَّةٌ لَا يَهْتَدُونَ بِهَدَايَ وَلَا يَسْتَنْوْنَ بِسُنَّتِي وَسَيَقُومُ فِيهِمْ رِجَالٌ قُلُوبُهُمْ قُلُوبُ الشَّيَاطِينِ فِي جُثْمَانِ إِنْسٍ ». قَالَ قُلْتُ كَيْفَ أَصْنَعُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنْ أَدْرَكْتُ ذَلِكَ قَالَ « تَسْمَعُ وَتُطِيعُ لِلْأَمِيرِ وَإِنْ ضُرِبَ ظَهْرُكَ وَأُخِذَ مَالُكَ فَاسْمَعْ وَأَطِعْ »

“Ey Allah’ın Rasûlü, biz şerde idik. Allah bize hayır getirdi. Şimdi biz onun içindeyiz. Acaba bu hayrın ardında bir şer var mıdır?” dedim. **“Evet!”** cevabını verdi. “Bu şerrin arkasında bir hayır var mıdır?” dedim. **“Evet!”** buyurdu. “Bu hayrın arkasında bir şer var mıdır?” dedim. **“Evet!”** cevabını verdi. “Nasıl?” dedim. **“Benden sonra benim doğru yolumdan gitmeyen ve benim sünnetimi sünnet edinmeyen hükümdarlar olacak. İçlerinde bazı adamlar olacak ki bunların kalpleri insan cisminde şeytan kalbi gibi olacak!”** buyurdu. “Ben buna yetişirsem ne yapayım ya Rasûlullah?” dedim. **“İşitir ve emire itaat edersin. Sırtın dövülse ve malın alınsa bile yine işit ve itaat et!”** buyurdu.

Hadiste Rasûlullah (*sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem*) kendisinden sonra vuku bulacak fitnelere işaret ediyor ve bu fitne dönemlerinde İslam vasfını yitirmemiş lakin günahkâr olan emirlerin var olacaklarını beyan buyuruyor. Her ne kadar bu emir zalim de olsa **“yine işit ve itaat et!”** buyuruyor. Çünkü özellikle fitne zamanlarında, Rasûlullah (*sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem*)’in yolundan ayrılan hükümdarların galip geldiği zamanlarda, Müslümanların vahdete ve birlik beraberliğe daha da çok ihtiyaçları vardır. Bundan dolayı facir de olsa böyle hükümdarlara karşı Müslümanların vahdetini sağlayabilen imama muhalefet etmemek, bilakis itaat edip vahdeti korumak vacip olur. Zira hidayetten sapmış hükümdarlara karşı savaşabilmek için güç ve kuvvet lazımdır. Bunun için Müslümanlar güçlerini dağıtmaya değil, toplamaya bakmalılar.

**“Benden sonra benim doğru yolumdan gitmeyen ve benim sünnetimi sünnet edinmeyen hükümdarlar olacak”** yani Kitap ve Sünnete göre hükmetmeyecekler ve hareket etmeyecekler.

**“İçlerinde adamlar olacak ki bunların kalpleri insan cisminde şeytan kalbi gibi olacak”** yani kalpleri karanlık içinde vesveselerle, bozuk, fasit görüşlerle dolu, müteharriki (onları harekete geçiren şey) hevâ ve hevesleridir.

**“İşitir ve emire itaat edersin”** yani Müslümanların başında olan Müslüman emire itaat edersin.

**“Sırtın dövülse ve malın alınsa bile”** yani senin hakkına girerse, hakkını Allah (*azze ve celle*)’den sor fakat emire muhalefet ederek birliği bozma. İhtilaflara ve tefrikaya sebep olma. Zira emirin sana yaptığı zulme sabredersen zararı dünyada, fena diyarında sana olur ama ahirette, ebedilik diyarında ona olur. Lakin sabretmeyip ihtilaflara sebep olursan zararı dünya ve ahirette sana ve senin öncülük ettiklerine olur. Şu hâlde **“yine işit ve**

**itaat et”** ve güzellik ve hikmet ile nasihat et ve ıslah etmeye alış.

Rivayet olunduğuna göre, Osman (*radiyallahu anhu*)  ld r ld ğ nde Ebu Mes’ud el-Ensari (*radiyallahu anhu*)’ya “fitne”nin ne olduğu sorulduğunda şöyle cevap vermiştir: “Cemaatten ayrılmak. Çünkü Allah-u Teâlâ  mmet-i Muhammed’i dalalet üzerinde birleştirmez. (Olumsuz bir durumla karşılaşırsan) günahkâr (emir sahibin) den kurtulana veya kendin kurtulana ( lene) kadar sabret.”

Ve İbn-i Mes’ud (*radiyallahu anhu*)’nun şöyle dediği rivayet edilmiştir: “Emir sahiplerinize itaat ediniz. Çünkü böyle davranmak, Allah’ın (sarılmayı) emrettiği iptir.” Ve sonra elini sıkarak, “Topluluk içinde hoşlanmadığınız şey, ayrılıkta iken sevdiğiniz şeyden daha hayırlıdır.” dedi.[\[5\]](#)

### **Emire itaat mutlak mıdır?**

Bu soruya cevap vermeden önce iki hususu ele almak lazımdır:

Birinci husus: Emirliğe kim müstahaktır?

Emir, emirlik yaptığı kişilerin işlerini üstlenen ve y r tendir. Emir, işlerini üstlenmiş olduğu kişilerin din  ve dünyevi maslahatlarını arayıp korumakla ve aralarında adaletli olmakla mükelleftir. Özellikle Müslümanların ve özellikle de mücahidlerin işlerini tevelli etmek ( stlenmek) büyük bir mes’uliyettir. Bunun için emirlik tekebbür, şan, şöhret makamı değil, önce Allah (*azze ve celle*)’ye ve sonra kullarına karşı tevazu, şefkat ve adalet makamıdır.

Emirliğin çok etin bir iş olduğu ortadadır. Bunun için bazıları, emirlik isteyen ya çok cesurdur ya da çok cahildir, derler.

Emirliğin sorumluluğunu şu nasslar çok açık ifade eder:

İmam Müslim (*rahimehullah*)’ın tahric ettiği hadiste Makil bin Yesar (*radiyallahu anhu*) Rasûlullah (*sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem*)’in şöyle buyurduğunu nakleder:

مَا مِنْ عَبْدٍ يَسْتَرْعِيهِ اللَّهُ رَعِيَّةً يَمُوتُ يَوْمَ يَمُوتُ وَهُوَ غَاشٌّ لِرَعِيَّتِهِ إِلَّا حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ

**“Allah’ın bir sürüye oban yaptığı hiç bir kul yoktur ki öldüğü gün sürüsüne hıyanet etmiş olarak ölsün de Allah ona cenneti haram kılmasın.”**

Ve yine şöyle buyurduğunu nakleder:

مَا مِنْ أَمِيرٍ يَلِي أَمْرَ الْمُسْلِمِينَ ثُمَّ لَا يَجْهَدُ لَهُمْ وَيَنْصَحُ إِلَّا لَمْ يَدْخُلْ مَعَهُمُ الْجَنَّةَ

**"Eğer bir emir Müslümanların işini üzerine alır, sonra onlar için çalışmaz, onlara nasihat etmez ve samimiyet göstermezse onlarla birlikte cennete giremez."**

Ve İmam Ahmed (*rahimehullah*)'ın tahrir ettiği hadiste Ebu Hureyre (*radiyallahu anhu*) Rasûlullah (*sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem*)'in şöyle buyurduğunu naklediyor:

مَا مِنْ أَمِيرٍ عَشْرَةَ إِلَّا يُؤْتَى بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَغْلُولًا، لَا يَفُكُّهُ إِلَّا الْعَدْلُ، أَوْ يُؤْبِقُهُ الْجَوْرُ

**"On kişiye emirlik yapan yoktur ki kıyamet günü eli bağlı olarak getirilmiş olmasın. Onu ya adaleti çözer veya zulmü yok eder."**

Emirlik mes'uliyetinin çok zor olan bir iş olduğu ortadadır. Lakin Müslümanların işlerini birisinin üstlenmesi zaruridir. Şu hâlde emirliğin mes'uliyetini üstlenmeye en ehil olan kişi tevelli etmesi gerekir.

Allah (*subhanehu ve teâlâ*) şöyle buyuruyor:

إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الْأَمَانَاتِ إِلَىٰ أَهْلِهَا وَإِذَا حَكَمْتُمْ بَيْنَ النَّاسِ أَنْ تَحْكُمُوا بِالْعَدْلِ إِنَّ اللَّهَ نِعِمَّا يَعِظُكُمْ بِهِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ سَمِيعًا بَصِيرًا

**"Allah size, mutlaka emanetleri ehli olanlara vermenizi ve insanlar arasında hükmettiğiniz zaman adaletle hükmetmenizi emreder. Allah size ne kadar güzel öğütler veriyor! Şüphesiz Allah her şeyi işiten, her şeyi görendir."** (*en-Nisa Sûresi* 58)

Emanet, sahibi tarafından bir şahsa ondan tekrar talep edinceye kadar muhafaza etmek üzere verilendir. Emirlik de bir emanettir.

Çünkü birincisi, Allah (*azze ve celle*)'den verilmiş bir emanettir. Zira emretmeye ve itaat edilmeye sadece Allah (*azze ve celle*) ve Rasûlü (*sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem*) müstahaktır.

Ve ikincisi, çünkü Müslümanlardan verilmiş bir emanettir. Zira din ve dünya işlerini emirlerine bırakmışlardır.

**"Vermeniz"** olarak tercüme edilen **"eda etmeniz"** de, bir şeyi hak sahibine ulaştırmak manasındadır. Şu hâlde emredilmiş olan; emaneti yani bizim bahsimizde emirliği hakkı olana yani ehli olana ulaştırmak, teslim etmektir.

Her ne kadar ayetin ilk kısmı **“Allah size, mutlaka emanetleri ehli olanlara vermenizi emreder”** ifadesi umumen her emanetin hak sahibine verilmesini emretse de, ayetin ikinci kısmı **“Allah size, insanlar arasında hükmettiğiniz zaman adaletle hükmetmenizi emreder”** ifadesi hususen emretme ve hükmetmeye ehil olanlara verilmesini emretmektedir. Bunun için Muhammed bin Kab, Zeyd bin Eslem ve başkaları ayetin insanlar arasında hükmedenler hakkında, yani emirler hakkında nazil olduğunu söylemişlerdir.[6]

İmam İbn-i Teymiyye (*rahmetullahi teâlâ aleyh*) bu ayet ve onu takip eden ayet hakkında şöyle der[7]: “Ulema ilk ayetin emirler hakkında nazil olduğunu söylerler. Emanetleri ehil olanlara vermek ve insanlar arasında adaletle hükmetmekle emrolunmuşlardır. İkinci ayet ise ordularda ve benzeri yerlerde bulunan tebaa hakkında nazil olmuştur. Allah’a karşı masiyeti emretmeleri hâli müstesna, taksimat, hüküm, savaş ve başka konularda emirlerine itaat etmekle emrolunmuşlardır. Zira Yaratana isyanda yaratılmış olana itaat yoktur. Bir hususta ihtilaf etmeleri durumunda Allah’ın kitabına ve Rasûlü (*sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem*)’in sünnetine başvururlar. Emir sahipleri emaneti ehil olanlara vermezler ve adaletle hükmetmezler ise, o zaman Allah’a itaat kısmından olan emirlerde onlara itaat ederler. Zira bu, Allah ve Rasûlü’ne itaattendir ve emir sahiplerine haklarını vermektir. Nitekim Allah ve Rasûlü’nün emri budur: **“İyilik ve takva üzerinde yardımlaşın, günah ve düşmanlık üzerine yardımlaşmayın.”**[8]

Rasûlullah (*sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem*) Mekke’yi fethedip Kâbe’nin anahtarlarını beni Şeybe’den teslim alınca, İbn Abbas (*radiyallahu anhu*) bu anahtarları ondan istedi ve hem Kâbe’yi koruma ve hem de hacılara su dağıtma görevlerini üzerine almak istedi. Allah-u Teâlâ bunun üzerine bu ayeti indirdi. Daha sonra Rasûlullah (*sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem*), Kâbe’nin anahtarlarını yeniden beni Şeybe’ye verdi. Emir sahibine, Müslümanların işinde ona en uygun olanı tayin etmesi vaciptir. Rasûlullah (*sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem*) şöyle buyuruyor: **“Müslümanların işlerinden birisini üstlenmiş olan birisi, Müslümanların işlerinden birisi için daha iyisini bulduğu hâlde başına başkasını getirirse, Allah’a ve Rasûlü’ne hıyanet etmiş olur.”** Diğer bir rivayette ise şöyle buyuruyor: **“Kim bir kesimin içinde daha iyisi olduğu hâlde onların başına başkasını getirirse, Allah’a, Rasûlü’ne ve mü’minlere hıyanet etmiş olur.”** Müslümanların işlerinden bir şey üstlenmiş olan herkese eli altında bulunanlardan alanında en uygununu tayin etmesi vaciptir. Emirliğin talep edilmesi onun için bir tercih sebebi olmamalı. Aksine bu emirliğine engel olan bir sebeptir. Sahihayn’da Nebi (*sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem*)’e gelip ondan emirlik talep eden birilerine şöyle dediği rivayet edilir: **“Biz bu işe ne**

**onu isteyen birini tayin ederiz ne de ona hırs gösteren birini.”** Ve eğer emir sahibi kişi aralarındaki akrabalıktan veya eski dostluktan veya arkadaşlıktan veya hem şehirli olduklarından veya aynı mezhebe veya aynı tarikata bağlı olmalarından veya Arap, Farsî, Türk veya Rumî gibi aynı milletten olmalarından veya aldığı maldan veya başka bir menfaatten, rüşvet karşılığı veya kalbinde beslediği kinden veya düşmanlığından ötürü daha uygun ve ehil olana başkasını tercih ederse Allah’a, Rasûlü’ne ve mü’minlere hıyanet etmiştir ve Allah’ın şu nehyine dâhil olur: **“Ey iman edenler! Allah'a ve Rasûle hainlik etmeyin, (sonra) bile bile kendi emanetlerinize hainlik etmiş olursunuz.”**[9]

Ve İmam el-Buhari (*rahimehullah*)’ın Ebu Hureyre (*radiyallahu anhu*)’dan tahrir ettiği hadiste Rasûlullah (*sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem*) şöyle buyuruyor:

إِذَا ضُبِّعَتِ الْأَمَانَةُ فَانْتَظِرِ السَّاعَةَ قَالَ كَيْفَ إِضَاعَتُهَا يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ إِذَا أُسْنِدَ الْأَمْرُ إِلَى غَيْرِ أَهْلِهِ فَانْتَظِرِ السَّاعَةَ

**“Emanet yitirilirse kıyamet saatini bekle.”** Kendisine, “Emanet nasıl yitirilir?” diye sorulunca, **“İş ehli olmayana verilirse kıyamet saatini bekle”** diye cevap verdi.

İkinci husus: Emir ile tebaa arasındaki ilişki.

Daha önce de geçtiği gibi Allah (*azze ve celle*) ve Rasûlü (*aleyhissalatu vesselam*) emir sahibine marufta itaat etmeyi emretmiştir. İkiden fazla Müslüman salih bir ameli beraber işlemek üzere bir araya geldiklerinde aralarından bir emir tayin etmeleri ve sonra marufta bu emire itaat etmeleri vaciptir.

İster emredilmiş olan nefsin hoşlandığı ister hoşlanmadığı ister kişiye kolay gelen ister zor gelen bir şey olsun, emir sahibine itaat etmek vaciptir.

Bilakis kişinin Allah ve Rasûlü’ne itaatte sıdkı ve samimiyeti ortaya çıkaran, kişinin nefsinin hoşuna gitmese de ve kendisine ağır gelse de Allah ve Rasûlü emrettiği için emir sahibine itaat etmesidir.

Sadece nefsinin arzuladığı veya kendi maslahatına uygun olan işlerde emire itaat edip böyle olmayan işlerde itaat etmemek ise kişinin Allah ve Rasûlü’ne itaatte samimiyetsizliğini ortaya çıkarır.

Bunun için Allah (*azze ve celle*) münafıkları şöyle anlatıyor: **“Eğer o yakın**

**bir menfaat ve orta bir sefer olsaydı mutlaka senin arkana düşerlerdi. Lakin o meşakkat onlara uzak geldi. Bununla beraber, “Eğer gücümüz yetseydi, sizinle beraber sefere çıkardık” diye Allah’a yemin edecekler. Böylece kendilerini helake sürükleyecekler. Ama Allah biliyor ki onlar muhakkak yalancılardır.” (et-Tevbe Sûresi 42)**

Ve İmam el-Buhari ve İmam Müslim (*rahimehumallah*)’ın tahrir ettikleri hadiste Rasûlullah (*sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem*) dünyalık menfaatine göre itaat eden kişi için şöyle buyuruyor: **“Kıyamet günü Allah üç kişi ile konuşmaz ve onların yüzlerine bakmaz. Onlar için acıklı bir azap vardır. Bunlar; fazla suyu olduğu hâlde yoldan gelip geçenlerin yararlanmasını yasaklayan, sadece dünyalık için imama bey’at edip, istediğini verdiği zaman bey’atını tutan ama vermediği zaman bey’atını çiğneyen, ikindiden sonra birine bir mal satarken söylediği fiyat kendisine verilmediği hâlde verildiğine dair Allah-u Teâlâ adına yemin eden ve bu yemini sebebi ile alıcının kendisine inandığı kişi.”**

Bir mesele:

Bu işitme ve itaat etme ilişkisi üzerinde ayrıca sözleşmek ise bu ilişkinin sadece bir tekidi olur. Yoksa sözleşme olsa da olmasa da emire itaat etmek vaciptir. Ona isyan etmek haramdır. Bunun için İmam İbn-i Teymiyye (*rahimehullah*) şöyle der: “Allah ve Rasûlü’nün emri gereğince, insanın üzerine emir sahiplerine itaat etmek ve nasihat etmek vaciptir. Bu hususta ahitleşmemiş ve bağlayıcı yemin etmemiş olsalar da durum böyledir. Bu, insanlara beş vakit namaz, zekât, hac, oruç veya Allah ve Rasûlü’nün itaati emrettiği başka emirler gibi vacip olur. Kişinin bu hususta ayrıca yemin etmesi Allah ve Rasûlü’nün emir sahiplerine itaat ve nasihat emrini pekiştirmiş ve sağlamlaştırmış olur. Bu konuda yemin eden kişi ister Allah adına yemin etsin ister Müslümanların yaptığı başka bir şekilde yemin etsin, yaptığı yeminin hilafına davranması helal değildir. Yemin etmese de Allah’ın emir sahiplerine itaat etmesi kişi üzerine vaciptir. Pekâlâ, bunu yeminle pekiştirmesi hâlinde durum ne olur acaba?”[\[10\]](#)

Evet! Emir sahiplerine itaat; kişinin yemin etmesi, sözleşmesi, ahitleşmesi veya bey’at etmesiyle var olan bir emir değil, bunlar olmasa da Şari’ tarafından aslen emredilmiş olan bir emirdir. Bey’at, ahitleşme veya yemin olmasa da emire itaat vaciptir, ona marufta isyan haramdır.

Bununla beraber beyatlaşmak muhakkak dinde meşru olan Nebevi yoldur, zira Rasûlullah (*sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem*) bey’at alırdı, ondan sonra ashâbı da bey’atlaşırdı ve onlardan sonra da İslam ümmeti bugüne kadar

işlerini bey'atlaşarak sürdürmüştür.

Burada vurgulamak istediğim sadece şudur: Emire itaatin vacip olması ve isyanın haram olması için o emire bey'at vermiş olmak şart değildir.

Şu hâlde bey'atın faydası nedir, diye sorulabilir. Bu soruya birkaç maddede cevap vermek mümkündür:

**Birincisi:** Yukarıda dediğim gibi, bey'atlaşmak muhakkak dinde meşru olan Nebevi yoldur. Rasûlullah (*sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem*) bey'at alırdı, onun zamanında ve ondan sonra ashâbı da bey'atlaşırdı ve onlardan sonra da İslam ümmeti bugüne kadar işlerini bey'atlaşarak sürdürmüştür.

**İkincisi:** Aslen Şari' tarafından emredilmiş bir hususta bey'atlaşırsa, bey'at verilmiş husus iki yönden vacip olur: Bir, şer'î emir yönünden ve iki, vefası vacip olan verilmiş olan söz yönünden. Bu şekilde emrin tekidi gerçekleşir ve bey'at veren ve alanın azmi, sıdkı ve muhabbeti ortaya çıkar. Konumuz olan emir sahibine itaat etmek, geçtiği üzere aslen Şari' tarafından vacip kılınmıştır. Bu yönden emire itaat zaten aslen vaciptir. Bir de ayrıca itaat etmek üzere söz verilirse ayrıca verilmiş olan sözden dolayı da emire itaat etmek vacip olur.

Hakikatte emredilmiş olan işlerde bey'atlaşma emir sahibi için bir güvence, itaatte zayıf olan kişileri Allah ve Rasûlü'ne itaate bağlayan bir vesile ve kişinin sıdkını ortaya çıkaran bir ahit olur.

**Ve üçüncüsü:** Aslen Şari' tarafından emredilmemiş olan bir hususta bey'atlaşıldığında kişinin söz verdiği hususa vefa göstermesi vacip olur. Aslen mubah veya müstehab olan bir hususta söz verdiğinde sözden dolayı vefa vacip olur. Zira Allah (*subhanehu ve teâlâ*) şöyle buyuruyor:

وَأَوْفُوا بِالْعَهْدِ إِنَّ الْعَهْدَ كَانَ مَسْئُولًا

**“Verdiğiniz sözü de yerine getirin. Çünkü verilen söz, sorumluluğu gerektirir.”** (*el-İsra Sûresi 34*)

Mesela, evden çıkmama sözü istenilir ve kişi evden çıkmamak üzere söz verirse, evden çıkmaması vacip olur. Evden çıkmak her ne kadar aslen mubah ise de verdiği söze vefa göstermesi vacip olur, verdiği sözün hilafına davranması haram olur.

İmam İbn-i Teymiyye (*rahimehullah*) şöyle der: “Allah'ın kula vacip kıldığı şey aslen üzerine vacip kılınmış olabilir. Herkese iman ve tevhidi vacip kılınmış

olması gibi. Veya kul kendisini yükümlülük altına sokmuş ve vacip kılmış olduğundan dolayı üzerine vacip kılınmış olabilir. Böyle olmasaydı, ona vacip olmayacaktı. Müstehab olan şeylerde yapılan adak gibi ve satış, nikâh, talak ve buna benzer mubah akitlere vefa göstermesi gerekli olduğu gibi. Çünkü bunlar aslen kişi üzerine vacip değildi.

Ya da her iki yönden üzerine vacip kılınmış olabilir. Rasûlullah (*sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem*)'e ve emir sahiplerine işitip itaat etmek üzere bey'at etmesi ve Allah ve Rasûlü'nün emrettiği şeyleri yerine getirmek üzere kişilerin aralarında ahitleşmeleri gibi.”[11]

Bundan sonra “Emir sahibine itaat emri mutlak mıdır?” sorusuna şöyle cevap verebiliriz:

Allah (*azze ve celle*) ve Rasûlü (*sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem*) emir sahiplerine itaati emretmiştir lakin mutlak değil, bilakis Allah ve Rasûlü'ne masiyeti emretmedikleri hâlde itaati emretmişlerdir. Allah Rasûlü (*sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem*) **“Allah’a masiyette itaat yoktur, itaat ancak maruf olanda vardır”**[12] demiştir. Yine **“Masiyet ile emredilmediği sürece Müslüman, hoşuna giden ya da gitmeyen her konuda dinlemesi ve itaat etmesi gerekir. Ancak masiyet ile emredilirse dinlemek ve itaat etmek yoktur”**[13] demiştir.

O hâlde emir masiyet türünden bir şey emrederse emire itaat etmek caiz olmaz. Bilakis, böyle bir hâlde emire itaat Allah (*azze ve celle*)'ye isyan olur. Fakat kişinin masiyet olarak bildiği şey dinde masiyet olmayabilir. Bunun için kişi emiri tarafından masiyet olarak bildiği bir şeyle emrolunduğu takdirde bakmalı, ya emredilen hakikaten açık masiyet türündendir. Bu hâlde itaat etmek elbette caiz olmaz. Ya da masiyet zannettiği bir şeydir. Bu hâlde bilenlere danışmalı. Her iki hâlde de emirine karşı ayaklanması caiz olmaz. Emirinin onun üzerindeki nasihat hakkını vermeli, emirinin hâllerine sabredip onu ıslah etmeye çalışmalıdır. Bir üst emir varsa emiri üst emire şikâyet etmeli ki o da emri altında olanların hâllerinden haberdar olsun.

Ama her hâlde kişinin emiriyle ilişkisi işitmek, itaat etmek ve sabretmek olmalıdır. Çünkü Rasûlullah (*sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem*) **“Kim emirinden hoşuna gitmeyen bir şey görürse sabretsin”** ve **“sırtın dövülse ve malın alınsa bile yine işit ve itaat et!”** buyuruyor. **“Ancak açık bir küfür görürseniz ve ona dair elinizde Allah’tan açık bir delil varsa, o başka”**, emir sahibinin emrettiği açık küfür veya küfre götüren bir bid’at ise, bu durumda itaat ve sabır elbette caiz olmaz.

“Emirliği meşru olması için kişide aranan şartlar nedir?” diye sorulsa derim ki:

Eski kitaplarda bu mevzu daha ziyade büyük emirlik (halife, devlet emiri) için işlenilmiştir. Ama gerçek şu ki büyük ve küçük emirlik arasında vasıfta bir fark yoktur. Çünkü büyük emir de küçük emir de meşruiyetini Kitap ve Sünnetten almıştır. Ona da buna da itaat etmek vaciptir, isyan etmek haramdır. **“Ey iman edenler, Allah'a itaat edin ve Rasûle itaat edin ve sizden olan emir sahiplerine de”** ayet-i kerimesinde geçen Ulu'l-Emre (emir sahiplerine) itaat emri, devlet imamı veya genel emir için ve özel emirler için geçerlidir.

Rasûlullah (*sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem*) bu hususu açıkça beyan ediyor: **“Her kim bana itaat ederse, Allah'a itaat etmiştir. Her kim bana isyan ederse, Allah'a isyan etmiştir. Her kim benim emirime itaat ederse, bana itaat etmiştir. Her kim de benim emirime isyan ederse, bana isyan etmiştir.”**<sup>[14]</sup> Devlet imamı Rasûlullah (*sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem*) 'dir, onun emirleri de genel veya özel küçük emirlerdir.

“Aralarında hiç mi fark yok?” diye sorulsa, derim ki: Hayır, büyük ve küçük emirlik arasında pekâlâ fark vardır.

Şöyle ki; birincisi, emirlik şartlarında fark vardır:

Kadı Ebu Yala (*rahimehullah*) "Ahkamu's-Sultaniyye"sinde devlet imamının (halifenin) şartlarını dört olarak şöyle sayar:

Bir: Kureyş'ten olması.

İki: Kadılık vasfına sahip olması, yani erkek, hür, baliğ, akıl, ilim ve adalet sahibi olması.

Üç: Allah yolunda cihadı, siyaset ve ceza hukukunu (İslam şariatını) ayakta tutması.

Dört: İlim ve dinde insanların en faziletliyelerinden olması.[\[15\]](#)

El-Maverdi (*rahimehullah*) bu şartlara ilaveten imamlığı icra edebilecek beden sağlığını da zikreder.[\[16\]](#)

Bu şartlardan genel emir için Kureyş'ten olması aranmaz ve özel emirin buna ilâveten kadılık vasfına sahip olması da şart değildir. Lakin ilim ve fıkıh sahibi olması muhakkak daha güzel olur.[\[17\]](#) Diğer şartlara gelince, bunlar küçük ve özel emirlikte de aranır.

İkincisi, emirin mes'uliyet alanında fark vardır:

Devlet imamı, ümmetin din ve dünya işlerinin umumundan mes'ul iken, genel

emir tayin edildiği bölge ve halkından sorumludur; özel emir ise sadece kendisine emirlik verilmiş olan alanda tebaasının işlerinden mes'uldür.

Ve üçüncüsü, alınan bey'atta, yani tebaanın mes'uliyetinde fark vardır. En önemlileri şunlardır:

**Bir:** Devlet imamına bey'at, **Ehlu'l-Halli ve'l-Akd**'in ona bey'at etmesiyle veya bir önceki imamın onu halefi tayin etmesiyle veya silah gücüyle iktidar sahibi olmasıyla, her bir Müslüman üzerine vacip olur.

Salih bir ameli işlemek üzere özel bir beraberliğe giren Müslümanların kendi aralarında birine bey'at etmeleri ise başka Müslümanları bağlamaz. Ancak kendi iradesiyle o muayyen kişiye bey'at veren kişiyi bağlar.

**İki:** Devlet imamına dinin her hususunda itaat vacip iken, özel beraberliklerde itaat sadece beraberliğin konusu için vaciptir.

**Üç:** İmama yapılan bey'at meşru bir mani söz konusu oluncaya dek itaati gerekli kılar, özel beraberliklerde ise bey'atı belirli bir süreye veya başka şartlara bağlamak caizdir.

Binaen aleyh, Müslüman, erkek, baliğ, hür, adalet ve kifayet sahibi ve gücü yettiği kadar Allah yolunda cihadı ve İslam şeriatını kaim kılan her kişinin emirliği başka şer'î maniler olmadığı takdirde meşrudur. Küçük emirlik için kişinin ilim ehli olması şart değildir. Lakin muhakkak daha evladır. En azından yüklendiği yükü taşıyabilecek kadar ilim sahibi olması veya istişare edebileceği ilim ehlinin etrafında bulunması emirliğinin salâhı için elzemdir.

Ve nihayet bu yazıya Rasûlullah (*sallallahu aleyhi ve alihi ve sellem*)'in şu sözüyle son vermek istiyorum:

İmam el-Buhari (*rahimehullah*)'ın Ebu Hureyre (*radiyallahu anhu*)'dan tahrir ettiği hadiste şöyle buyuruyor:

إِنَّمَا الْإِمَامُ جُنَّةٌ يُقَاتَلُ مِنْ وَرَائِهِ وَيُتَّقَى بِهِ فَإِنْ أَمَرَ بِتَقْوَى اللَّهِ وَعَدَلَ فَإِنَّ لَهُ بِذَلِكَ أَجْرًا وَإِنْ قَالَ بِغَيْرِهِ فَإِنَّ عَلَيْهِ مِنْهُ

**“Muhakkak ki imam bir kalkandır. Onun arkasında savaşılar. Onunla korunulur. Eğer Allah'a takvayı emrederse ve adaletle hareket ederse, onun için ecir vardır. Eğer takva ve adaletten gayrisini işlerse, bu da onun aleyhine olur.”**

Allah'a hamd ve Rasûlü'ne salât ve selam olsun.

---

[1] Tahrici bir önceki sayıda geçti

[2] El-Enbiya Sûresi 22

[3] Musned-u Ahmed, 6647.hadis. el-Heysemi “isnadında İbn-u Lehiya var, onun hadisleri hasendir. Ahmed’in diğer ravileri hepsi sahih hadis ravileridir” der.

[4] Sunen-u Ebi Davud’da Ebu Hureyre’den (2242.hadis), Sunenu’l-Beyhaki’de Ebu Said el-Hudri’den (10131.hadis) Sahih-u İbn-i Huzeyme ve Mustedreku’l-Hâkim’de Ömer’den (2541. ve 1623.hadisler)

[5]El- İ’tisam 261. El-Mektebetu’l-Ticariyetu’l-Kubra baskısı

[6] Tefsiru’l-Kur’ani’l-azim, ayetin tefsirinde

[7] İki ayet şunlardır: “Allah size, mutlaka emanetleri ehli olanlara vermenizi ve insanlar arasında hükmettiğiniz zaman adaletle hükmetmenizi emreder. Allah size ne kadar güzel öğütler veriyor! Şüphesiz Allah her şeyi işitici, her şeyi görücüdür.

Ey iman edenler! Allah'a itaat edin. Rasûl'e ve sizden olan ulu'l-emre de itaat edin. Eğer bir hususta anlaşmazlığa düşerseniz -Allah'a ve ahirete gerçekten inanıyorsanız- onu Allah'a ve Rasûl'e götürün. Bu hem hayırlı hem de netice bakımından daha güzeldir.” (*en-Nisa Sûresi 58,59*)

[8] El-Maide Sûresi 2

[9] Es-Siyasetu’s-Şeriyye 1-3. Vezeratu’s-Şuuni’l-İslamiyye baskısı h.1418

[10] Mecmuu’l-Fetava, 35/9,10. Daru’l-Vefa, üçüncü baskısı h.1426

[11] Mecmuu'l-Fetava 29/345, 346. Daru'l-Vefa, üçüncü baskısı h.1426

[12] Sahihu'l-Buhari, 6716.hadis (masiyette itaat yoktur lafzıyla), Sahih-u Müslim, 3424.hadis, Sünen-i Ebu Davud, 2256.hadis, Sunenu'n-Nesei, 4134.hadis, Musned-u Ahmed, 724.hadis.

[13] Sahihu'l-Buhari, 6611.hadis, Sahih-u Müslim, 3423.hadis, Sunen-i-Ebu Davud, 2257.hadis, Sunenu't-Tirmizi, 1629.hadis, Sunenu'n-Nesei, 4135.hadis

[14] Sahihu'l-Buhari, 6604.hadis, Sahih-u Müslim, 3418.hadis.

[15] Al-Ahkamu's-Sultaniyye, Ebu Yala 20.sayfa. Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye baskısı h.1421

[16] Al-Ahkamu's-Sultaniyye, el-Maverdi 5.sayfa. Daru'l-Kutubi'l-Arabi, ikinci baskı h.1415

[17] Al-Ahkamu's-Sultaniyye, Ebu Yala 37.sayfa. Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye baskısı h.1421